

Ana-Maria Marinescu

**Gestiunea colectivă
a drepturilor de autor
și a drepturilor conexe**

CAPITOLUL III

DIRECTIVA PRIVIND GESTIUNEA COLECTIVĂ A DREPTURILOR DE AUTOR ȘI A DREPTURILOR CONEXE ȘI ACORDAREA LICENȚELOR MULTITERITORIALE PENTRU DREPTURILE ASUPRA OPERELOR MUZICALE PENTRU UTILIZARE ONLINE PE PIAȚA INTERNĂ

Secțiunea 1. Introducere

Directiva 2014/26/UE privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și a drepturilor conexe și acordarea de licențe multiteritoriale pentru drepturile asupra operelor muzicale pentru utilizare online pe piața internă^[1] a fost adoptată de Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene la data de 26 februarie 2014^[2], după parcurgerea unei perioade destul de lungi de aproape 20 ani de la prima intenție a Comisiei Europene^[3] de a reglementa activitatea organismelor de gestiune colectivă menționată în Cartea Verde privind Dreptul de Autor și Drepturile Conexe în Societatea Informațională^[4], adoptată la 19 iulie 1995, în care se sublinia, printre altele^[5], necesitatea adoptării unui cadru normativ care să fie coerent la nivel național, comunitar și internațional și a unei mai bune armonizări a drepturilor pe care autorii le au în cadrul Statelor Membre ale UE pentru a elimina riscul defragmentării piețelor și pentru a încuraja dezvoltarea de noi servicii profitabile și la aproximativ 2 ani de la data adoptării la 11 iulie 2012 de către Comisia Europeană a propunerii de Directivă privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și conexe și licențierea multiteritorială a drepturilor pentru operele muzicale în ceea ce privește utilizarea online de pe piața internă.

Comisia Europeană arată^[6] că directiva este o parte esențială a legislației UE în domeniul drepturilor de autor și conexe și că scopul principal al acesteia este de a

^[1] Denumită în cele ce urmează Directiva 2014/26/UE, Directiva privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și conexe sau Directiva privind gestiunea colectivă.

^[2] Directiva a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L84/72 din 20.03.2014. Textul Directivei poate fi consultat pe site-ul EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32014L0026>.

^[3] L. Guilbault, S. van Gompel, *Collective management in the European Union*, în volumul *Collective Management of Copyright and Related Rights*, ed. a III-a, editată de Daniel Gervais, Ed. Wolters Kluwer, Olanda, 2016, p. 234-235.

^[4] COM(95) 382 final: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:1995:0382:FIN:EN:PDF>.

^[5] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I24152&from=EN>.

^[6] <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/collective-rights-management-directive>.

asigura cadrul adecvat titularilor de drepturi pentru administrarea drepturilor lor și o mai bună funcționare a organismelor de gestiune colectivă^[1].

Directiva are două obiective principale constând în stabilirea cerințelor necesare, pe de o parte, „pentru asigurarea unei bune funcționări a gestionării drepturilor de autor și a drepturilor conexe de către organismele de gestiune colectivă” și, pe de altă parte, „privind acordarea de către organismele de gestiune colectivă a licențelor multiteritoriale pentru drepturile de autor asupra operelor muzicale pentru utilizare online”.

Această abordare a Comisiei Europene a fost determinată de schimbările majore produse dreptului de autor prin utilizarea tehnologiilor digitale, de necesitatea adaptării legislației și normelor în domeniu la noile nevoi ale consumatorilor și promovării diversității culturale^[2].

Dezvoltarea din ultimii ani a serviciilor legale de conținut protejat disponibile online necesita o soluție rapidă pentru a permite acordarea de licențe multiteritoriale pe întreg teritoriul UE^[3]. Prin urmare, era necesar un nou cadru juridic pentru a se asigura faptul că obținerea unei licențe de la fiecare organism de gestiune colectivă din orice teritoriu unde opera este accesibilă, nu va mai fi solicitată în interesul utilizatorilor de a evita răspunderea pentru încălcarea drepturilor de autor și conexe în Statele Membre^[4].

Totodată, noua directivă, în concordanță cu politica Comisiei Europene mai sus enunțată, determină cadrul necesar și condițiile de transparență, responsabilitate și guvernare aplicabile activității organismelor de gestiune colectivă pentru a asigura încrederea titularilor de drepturi și utilizatorilor că toate organismele de gestiune colectivă din UE respectă și sunt supuse unor reguli comparabile de transparență și bună guvernare^[5].

Directiva este structurată în 58 de considerente, 5 titluri (Titlul I – Dispoziții generale având în cuprindere 3 articole: Obiect, Domeniu de aplicare și Definiții; Titlul II – Organisme de gestiune colectivă, singurul titlu care cuprinde 5 capitole: Capitolul 1 – Reprezentarea titularilor de drepturi și membrii și structura organismelor de gestiune colectivă, Capitolul 2 – Gestionarea veniturilor provenite din drepturi, Capitolul 3 – Gestionarea drepturilor în numele altor organisme de gestiune colectivă, Capitolul 4 – Relații cu utilizatorii, Capitolul 5 – Transparență și raportare; Titlul III – Acordarea de licențe multiteritoriale pentru drepturile online asupra operelor muzicale de către organismele de gestiune colectivă; Titlul IV – Măsurile de executare și Titlul V – Raportare și dispoziții finale), 45 de articole și 2 anexe

[1] *Ibidem*.

[2] <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/copyright>.

[3] L. Guilbault, S. van Gompel, *op. cit.*, p. 234-235.

[4] L. Guilbault, S. van Gompel, *Collective Rights Management in the European Union*, în volumul *Collective Management of Copyright and Related Rights*, ed. I, editată de Daniel Gervais, Ed. Wolters Kluwer, Olanda, 2006, p. 117-152.

[5] L. Guilbault, S. van Gompel, *op. cit.* (ed. a III-a, 2016), p. 235-236.

[Informațiile care trebuie incluse în raportul anual de transparență menționat la articolul 22 alineatul (2) și Informații financiare care trebuie incluse în raportul anual de transparență]. Succesiunea articolelor în privința organismelor de gestiune colectivă reliefează acronimul din limba engleză „TAG – Transparency, Accountability, Governance”, respectiv Transparență, Răspundere și Guvernanță. Dispozițiile TAG sunt foarte detaliate în cuprinsul Directivei^[1], ceea ce a determinat ca anumite State Membre^[2], precum Franța, Luxemburg, Polonia și Suedia, să își exprime îndoielile privind faptul că o reglementare exhaustivă și meticuloasă a regulilor privind transparența, răspunderea și guvernanța nu poate fi acceptată din punctul de vedere al principiilor de bază ale Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)^[3], și anume cele ale subsidiarității, proporționalității și atribuirii.

Secțiunea a 2-a. Istoricul adoptării Directivei privind gestiunea colectivă

De-a lungul anilor, o serie de documente și acțiuni au pavat^[4] drumul spre adoptarea Directivei privind gestiunea colectivă a drepturilor.

Prima dintre acestea este Rezoluția adoptată de Parlamentul European la 15 ianuarie 2004 privind stabilirea unui cadru comunitar pentru organismele de gestiune colectivă din domeniul drepturilor de autor și conexe^[5], care reliefa că gestiunea colectivă reprezintă un factor important pentru stimularea creativității culturale, influențând creșterea diversității culturale și lingvistice. Totodată, Rezoluția subliniază necesitatea găsirii unui echilibru între interesele titularilor de drepturi și cele ale utilizatorilor, dar și lipsa unor proceduri concrete ale organismelor de gestiune colectivă, fapt ce determină creșterea costurilor de administrare a drepturilor, acestea în considerare faptul că organismele de gestiune colectivă sunt create și trebuie să fie conduse și controlate de către titularii de drepturi. Parlamentul European notează, de asemenea, că legile și normele din domeniu, statutele și practi-

^[1] M. Ficsor, *Collective Rights Management from the Viewpoint of International Treaties with Special Attention to the EU 'Aquis'*, în volumul *Collective Management of Copyright and Related Rights*, ed. a III-a, editată de Daniel Gervais, Ed. Wolters Kluwer, Olanda, 2016, p. 112-113.

^[2] www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009-2014/documents/juri/cm/916/916935/916935en.pdf,

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/cm/917/917558/917558en.pdf,

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/cm/928/928364/928364en.pdf.

^[3] Art. 5.

^[4] L. Guilbault, S. van Gompel, *op. cit.* (ed. a III-a, 2016), p. 236-237.

^[5] Parlamentul European, *Resolution on a Community framework for collective management societies in the field of copyright and neighbouring rights (2002/2274(INI))*, P5_TA(2004)0036, 15 ianuarie 2004: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P5-TA-2004-0036>.

cile organismelor de gestiune colectivă diferă foarte mult în cadrul statelor membre ale UE, cunoscut fiind faptul că fiecare țară are propriile sale tradiții și caracteristici specifice de ordin istoric, juridic, cultural și economic. În același timp, Parlamentul European încurajează adoptarea de reglementări privind: publicarea remunerațiilor, regulile de repartitie, costurile anuale, precizarea costurilor de gestiune și informații privind contractele de reprezentare reciprocă.

În fapt, Rezoluția Parlamentului European scotea în evidență, pe de o parte, aspectele problematice identificate în activitatea organismelor de gestiune colectivă de pe teritoriul UE și, pe de altă parte, rolul gestiunii colective și al organismelor de gestiune colectivă care reprezintă „o legătură indispensabilă între creatori și utilizatori”^[1].

Ca răspuns la Rezoluția Parlamentului European, Comisia Europeană adoptă, la 16 aprilie 2004, Comunicarea privind Gestiunea Drepturilor de Autor și Conexe pe Piața Internă^[2], considerată în literatura de specialitate^[3] ca fiind un document tehnic și juridic. Comunicarea prezintă, printre altele, categoriile și metodele de gestiune colectivă, funcțiile și înființarea organismelor de gestiune colectivă, relația acestora cu utilizatorii și titularii de drepturi, controlul extern al organismelor de gestiune colectivă și concluziona prin necesitatea adoptării unui cadru legislativ aplicabil gestiunii colective pentru a obține o „Piață Unică autentică pentru exploatarea offline și online ale proprietății intelectuale”^[4].

În data de 7 iulie 2005, Comisia emite documentul de lucru Studiu asupra unei inițiative a Comunității privind gestionarea colectivă transfrontalieră a drepturilor de autor^[5], pentru ca ulterior, la 11 octombrie 2005, să publice Studiul de Impact privind reforma gestiunii transfrontaliere în domeniul serviciilor licite de muzică online^[6], document complex, care, astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate^[7], a identificat principala problemă în privința gestiunii colective transfrontaliere, respectiv faptul că acordarea de licențe utilizatorilor și repartizarea remunerațiilor colectate către titularii de drepturi nu funcționau într-o manieră optimă și îngreunau dezvoltarea unei piețe inovative pentru serviciile online de muzică.

^[1] *Ibidem*.

^[2] Comunicarea Comisiei Europene, *The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market*, COM(2004) 261 final, 16 aprilie 2004:

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0261:FIN:EN:PDF>.

^[3] L. Guilbault, S. van Gompel, *op. cit.* (ed. a III-a, 2016), p. 236-237.

^[4] Pct. 3.6, Comunicarea Comisiei Europene, *The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market*, COM(2004) 261 final, 16 aprilie 2004, p. 19.

^[5] Commission staff working document, *Study on a community initiative on the cross-border collective management of copyright*, Bruxelles, 7 iulie 2005; <http://merlin.obs.coe.int/iris/2005/8/article8.en.html>.

^[6] Commission staff working document, *Impact assessment reforming cross-border collective management of copyright and related rights for legitimate online music services*, SEC (2005) 1254, Bruxelles, 11 octombrie 2005: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005>.

^[7] L. Guilbault, S. van Gompel, *op. cit.* (ed. a III-a, 2016), p. 237-238.

Studiul a fost adresat spre consultare tuturor structurilor de gestiune colectivă, altor reprezentanți ai titularilor de drepturi, precum și agenților economici ce își desfășoară activitatea în domeniu^[1] și a luat în considerare trei opțiuni pentru aceștia: 1) să nu se adopte nicio măsură oficială în domeniu; 2) eliminarea restricțiilor teritoriale și a prevederilor privind delimitarea teritorială din contractele de reciprocitate încheiate de organisme de gestiune colectivă; și 3) posibilitatea titularilor de drepturi de a acorda o licență paneuropeană pentru utilizarea online a operelor muzicale pe întreg teritoriului UE („EU-wide direct licensing”).

Studiul a relevat următoarele: titularii de drepturi nu au luat în considerare prima opțiune, fiind împărțiți între cea de-a doua și a treia opțiune; agenții economici au fost în favoarea celei de-a doua opțiuni; și majoritatea organismelor de gestiune colectivă au fost în favoarea celei de-a doua opțiuni, dar într-o formă modificată, iar editorii și producătorii de muzică, precum și o parte dintre organisme de gestiune colectivă au fost în favoarea celei de-a treia opțiuni.

Pozițiile oficiale adoptate de entitățile cărora le-a fost adresat Studiul au fost următoarele:

Organismele de gestiune colectivă majore ale autorilor au fost în favoarea opțiunii a doua, considerând că nu este nevoie de o reglementare specială în domeniu și că licența multiteritorială se poate acorda utilizând sistemul contractelor de reciprocitate existent, dar, pe de altă parte, trebuie realizate pârghiile necesare pentru controlul asupra „prețului” propriului repertoriu.

Organismele de gestiune colectivă ale artiștilor interpreți sau executanți au fost exclusiv interesate de îmbunătățirea regulilor privind repartiția transfrontalieră a remunerațiilor colectate și nu au aderat la niciuna dintre cele trei opțiuni.

Editorii de muzică^[2] au fost în favoarea opțiunii numărul trei, deoarece doreau să obțină un profit maxim din utilizarea repertoriului lor și, chiar unii dintre editorii de muzică, au arătat faptul că, în cazul în care Comisia nu va întreprinde nicio acțiune în domeniu, își vor retrage repertoriul din cadrul sistemului contractelor de reciprocitate și vor face o ofertă pentru o singură licență europeană.

Producătorii majori de muzică au fost în favoarea opțiunii numărul doi, deoarece, în calitate de licențiați, interesul lor prioritar este să minimizeze remunerațiile ce trebuie plătite organismelor de gestiune ale autorilor, în timp ce producătorii independenți de muzică au fost în favoarea opțiunii numărul trei, deoarece această opțiune le va permite să își constituie propriul organism de gestiune colectivă.

Organismele de radiodifuziune și televiziune au agreat opțiunea numărul doi, având în vedere faptul că interesul lor prioritar este acela de a se adresa piețelor naționale la un nivel foarte scăzut de plată a remunerațiilor, iar acest lucru poate fi

^[1] Au răspuns studiului 85 de entități, dintre care enumerăm: ADAMI, AEPO-ARTIS, AIDAA, BEUC (European Consumers' Organisation), BMR (British Music Rights), BSA, CISAC, DACS, Deutsche Telekom, EBU, EMI Music Publishing, GEMA, GESAC, IFPI, IFRRO, IFPA, MCPS-PRS, Motion Picture Association, Music Publishers Association, Vodafone.

^[2] BMG, EMI, Sony, Universal, Warner-Chappell și editorii de muzică independenți (Confederația Internațională a Editorilor de Muzică și IMPALA).

realizat prin crearea unui „ghișeu unic” de acordare a licențelor, în cadrul căruia întregul repertoriu european va fi disponibil printr-o singură tranzacție, iar, în secundar, competiția dintre organisme de gestiune colectivă va determina remunerații competitive.

Furnizorii de muzică online au fost în favoarea celei de-a doua opțiuni, vizând în acest sens o licență paneuropeană pentru utilizarea întregului repertoriu al UE, ce trebuie stabilită printr-un document oficial al Comisiei.

Operatorii de telefonie mobilă au fost în favoarea opțiunilor doi și trei, dorind ca organisme de gestiune colectivă să acorde licențe pan-europene, iar Asociația consumatorilor europeni a vizat opțiunea numărul doi, deoarece aceasta reprezintă abordarea tradițională bazată pe sistemul contractelor de reciprocitate, iar scopul comunității artistice este acela de a crea și de a obține beneficii materiale din utilizarea creațiilor, ceea ce determină în rândul consumatorilor o mai mare posibilitate de alegere la prețuri mult mai atractive.

Organismele de gestiune colectivă naționale ale autorilor^[1] au adoptat o rezoluție comună^[2], fiind îngrijorați de faptul că editorii majori își vor retrage repertoriile din cadrul gestiunii colective și vor crea un organism de gestiune colectivă care va gestiona exclusiv repertoriul acestora, precum și de faptul că va fi creată o nouă entitate de către organisme de gestiune colectivă majore din domeniu, prin aceste acțiuni realizându-se o super centralizare a pieței și a repertoriilor la nivel european, un oligopol, care va restricționa opțiunile utilizatorilor și titularilor de drepturi și, pe cale de consecință, va submina diversitatea culturală în Europa. De asemenea, în opinia organismelor de gestiune colectivă naționale ale autorilor, Recomandarea va crea o serie de probleme și va afecta protecția drepturilor autorilor de opere muzicale din punct de vedere al fragmentării repertoriilor, costurilor suplimentare ale gestiunii colective și al pirateriei, de aceea sistemul existent al contractelor de reciprocitate trebuie menținut și chiar îmbunătățit, deoarece oferă egalitate de tratament tuturor părților implicate.

La numai câteva zile după publicarea studiului de impact, Comisia adoptă, la data de 18 octombrie 2005, Recomandarea privind gestiunea transfrontalieră a dreptului de autor și a drepturilor conexe în domeniul serviciilor licite ale muzicii online^[3].

Adoptarea Recomandării a determinat o serie de reacții din partea tuturor părților implicate, deoarece, pe de o parte, aceasta „zdruncina” din temelii sistemul contractelor de reciprocitate încheiate între organisme de gestiune colectivă naționale și cele din străinătate, conform căruia organisme de gestiune colectivă

^[1] AEPI (Grecia), AKKA-LAA (Letonia), AKM (Austria), Artisjus (Ungaria), Austro Mechana (Austria), Buma/Stemra (Olanda), EAU (Estonia), HDS (Croatia), IMRO (Irlanda), KODA (Danemarca), LATGA-A (Lituania), Musicautor (Bulgaria), OSA (Cehia), SABAM (Belgia), SAZAS (Slovenia), SOZA (Slovacia), SPA (Portugalia), STEF (Islanda), TONO (Norvegia), UCMR-ADA (România) și ZAIKS (Polonia).

^[2] www.culturalforum.pt/files/documents/Joint-position_of_21_Collecting_Societies.doc.

^[3] JO L 276, 21.10.2005.

naționale pot acorda utilizatorilor licențe pentru exploatarea repertoriului internațional pe teritoriul unde este localizat organismul de gestiune colectivă național, iar, pe de altă parte, a fost înțeleasă de către editorii majori de muzică drept un semnal să își retragă repertoriile pe care le administrează de la gestiunea națională și să încredințeze gestiunea drepturilor lor unuia sau câtorva organisme de gestiune colectivă „mari” cu mandatul exclusiv de a reprezenta acest drept pe teritoriul UE.

Parlamentul European, prin Rezoluția sa numărul A6-0053/2007^[1] din 13 martie 2007, a criticat Recomandarea și a propus adoptarea unei directive în domeniu pentru a se determina cu exactitate obiectul, categoriile de utilizatori și protecția Recomandării.

Recomandarea privind gestiunea transfrontalieră a dreptului de autor și a drepturilor conexe în domeniul serviciilor licite ale muzicii online a adus în prim plan o serie de aspecte foarte importante ale activității de gestiune colectivă în general, precum și privind gestionarea drepturilor de autor și conexe în contextul erei digitale, în special. Aceste aspecte au avut în vedere: gestiunea transfrontalieră a drepturilor cu implicațiile sale privind monopolul marilor organisme de gestiune colectivă în detrimentul organismelor de gestiune naționale, utilizarea paneuropeană a operelor având ca scop unificarea repertoriilor naționale și utilizarea unei licențe multiteritoriale.

Recomandarea a vizat atât operele muzicale, cât și înregistrările sonore (fonogramele)^[2].

În preambulul Recomandării se arată că apariția noilor tehnologii a determinat, pe de o parte, apariția unei noi categorii de utilizatori, și anume utilizatorii online de opere muzicale și de alte opere protejate, iar, pe de altă parte, pentru gestiunea colectivă, obținerea licențelor pentru următoarele categorii de drepturi: dreptul de reproducere^[3], respectiv reproducerea operelor prin realizarea de copii intangibile (upload, download, transmitere într-o rețea, stocarea pe un hard disk); dreptul de comunicare către public a operelor muzicale^[4], ce acoperă toate comunicările

^[1] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2007-0064&language=EN>.

^[2] În sensul Recomandării, „opera muzicală” este definită ca „orice operă muzicală sau alt obiect protejat”, iar „drepturile online” includ dreptul de reproducere, dreptul de comunicare către public și dreptul de punere la dispoziția publicului.

^[3] Este definit în art. 2 din Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională: Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte: (a) pentru autori, a operelor lor; (b) pentru artiștii interpreți sau executanți, a fixărilor interpretărilor sau execuțiilor lor; (c) pentru producătorii de fonograme, a fonogramelor lor; (d) pentru producătorii primelor fixări ale filmelor, cu privire la originalul și copiile filmelor lor; (e) pentru organismele de radiodifuziune sau televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.

^[4] Este definit în art. 3 din Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională: (1) Statele membre prevăd

operei autorului realizate către membrii publicului, care nu sunt prezenți în locul în care comunicarea este originară; dreptul la remunerație echitabilă pentru comunicarea către public a altor opere protejate: webcasting (care include radio pe Internet), simulcasting și servicii „near-on-demand”^[1] indiferent dacă operele muzicale sunt comunicate prin intermediul PC-urilor ori al telefoanelor mobile; și dreptul de a pune la dispoziția publicului opere muzicale.

În sistemul existent la acel moment al gestiunii colective, licența era acordată de către organismul național pentru fiecare dintre drepturile menționate anterior, sau, direct, de către însuși titularul de drepturi.

Data fiind natura „mondială” a internetului, precum și necesitatea obținerii de către utilizatori a licențelor în cel mai scurt timp posibil și într-un mod cât mai eficient, Recomandarea propunea ca în domeniul exploatării online a operelor muzicale să se acorde o licență multiteritorială^[2], în scopul de a oferi o mai mare securitate juridică utilizatorilor comerciali în activitatea lor, pentru a încuraja dezvoltarea serviciilor online și, prin aceasta, pentru a crește veniturile titularilor de drepturi.

În situația descrisă, gestiunea transfrontalieră a drepturilor însemna ca titularii de drepturi să își aleagă organismul de gestiune colectivă care le va gestiona drepturile, oricare ar fi statul membru de rezidență sau naționalitatea organismului de gestiune colectivă ori a titularului de drepturi, cu respectarea condițiilor ca titularul de drepturi să precizeze drepturile care sunt încredințate spre gestiune și teritoriul pentru care se acordă mandatul și să aibă posibilitatea să își retragă mandatul acordat și să transfere gestiunea multiteritorială altui organism de gestiune colectivă.

Din punct de vedere al activității de gestiune colectivă, licența multiteritorială determina, de asemenea, respectarea mai multor reguli de către organisme de gestiune colectivă. În primul rând, acestea trebuie să reprezinte interesele titularilor în mod prompt și să informeze titularii de drepturi și utilizatorii asupra repertoriilor

dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment. (2) Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice punerea la dispoziția publicului, prin cablu sau fără cablu, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment: (a) pentru artiștii interpreți sau executanți, a fixărilor interpretărilor sau execuțiilor lor; (b) pentru producătorii de fonograme, a fonogramelor lor; (c) pentru producătorii primelor fixări ale filmelor, a originalului și copiilor filmelor lor; (d) pentru organisme de radiodifuziune sau televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.

(3) Drepturile menționate la alineatele (1) și (2) nu se epuizează prin nici un act de comunicare publică sau de punere la dispoziția publicului în sensul prezentului articol.

^[1] Webcasting-ul este similar cu broadcasting-ul (radiodifuzarea), numai că este destinat exclusiv transmisiilor pe Internet. Simulcasting-ul este o radiodifuzare simultană și se referă la programe și evenimente radiodifuzate simultan.

^[2] Conform recomandării, „licența multiteritorială” reprezenta o licență care acoperă un teritoriu mai mare decât cel al unui stat membru.

pe care le gestionează^[1], acordurilor de reprezentare reciprocă încheiate, întinderii teritoriale a mandatelor și tarifelor aplicate. În al doilea rând, organismele de gestiune colectivă acordă licențe utilizatorilor în mod obiectiv și non-discriminatoriu și repartizează titularilor de drepturi, echitabil, remunerațiile colectate din utilizări. Pentru final, organismele de gestiune colectivă au obligația de a prezenta regulat titularilor de drepturi o situație privind licențele acordate, tarifele aplicate, remunerațiile colectate și repartizate.

De asemenea, relațiile dintre titularii de drepturi și organismele de gestiune colectivă, în situația gestiunii colective transfrontaliere, se vor baza pe principiul egalității de tratament a titularilor de drepturi și pe principiul reprezentării juste și echitabile a titularilor de drepturi în procesul de decizie internă.

Aspectele problematice pe care le ridică punerea în aplicare a Recomandării vizau: concurența dintre „micile”^[2] organisme de gestiune colectivă și „marile”^[3] organisme de gestiune colectivă^[4], promovarea repertoriului național în cadrul repertoriului global^[5] și stabilirea cu exactitate a domeniului de exploatare a operelor avut în vedere de Recomandare în scopul evitării implicațiilor asupra altor modalități de exploatare a drepturilor (de exemplu, dreptul de radiodifuzare), precum și a unor mecanisme eficace de soluționare a litigiilor.

Parlamentul European a continuat să critice Recomandarea, astfel că, în Rezoluția sa din 25 septembrie 2008 referitoare la gestiunea colectivă transfrontalieră a drepturilor de autor și a drepturilor conexe în serviciile legale de muzică online^[6], își menține poziția exprimată în Rezoluția din 13 martie 2007 și „consideră că, din cauza refuzului de a legisla – în ciuda diferitelor rezoluții ale Parlamentului European – și a deciziei de a încerca reglementarea sectorului prin intermediul unei recomandări,

[1] În cazul în care intervin modificări ale repertoriilor pe care le gestionează, organismele de gestiune colectivă trebuie să acorde utilizatorilor și titularilor de drepturi un preaviz rezonabil.

[2] Organismele de gestiune colectivă naționale.

[3] Organismele de gestiune colectivă internaționale.

[4] Din acest punct de vedere, organismele naționale trebuiau să joace un rol foarte important în acordarea de licențe în scopul de a-i promova pe titularii de drepturi naționali și prin aceasta să promoveze diversitatea culturală, repertoriul și creativitatea națională. Astfel, trebuia evitat monopolul „marilor” organisme de gestiune colectivă și încurajată „concurența” dintre organismele de gestiune colectivă, care va avea în vedere doar calitatea și costul serviciului. În acest context, trebuie evitate situațiile în care utilizatorii ar alege acele organisme de gestiune colectivă ce practică tarifele cele mai mici. Pe de altă parte, era necesară identificarea mecanismelor de control utile ale gestiunii transfrontaliere, corespunzătoare fiecărui stat membru, tocmai pentru a evita un posibil abuz de monopol.

[5] Exploatarea online a muzicii trebuia să asigure promovarea repertoriului național și a celui european în cadrul repertoriului global, pentru a se evita situația în care titulari de drepturi importanți ar acorda mandat unui singur sau unui număr foarte mic de organisme de gestiune colectivă și chiar interzicerea mandatului exclusiv având ca obiect colectarea remunerațiilor din toate statele membre ale UE, deoarece aceasta ar duce la dispariția organismelor naționale și ar submina poziția repertoriilor minoritare și a diversității culturale.

[6] <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:008E:0105:0107:RO:PDF>, JOL C 8 E/105.

s-a creat un climat de incertitudine juridică pentru titularii de drepturi și pentru utilizatori, în special pentru societățile de radiodifuziune”^[1]. Totodată, Parlamentul consideră că „alegerea Comisiei a fost aceea de a ignora avertismentele emise de Parlament, în special în rezoluția sa din 13 martie 2007, care conține propuneri concrete pentru o concurență controlată, precum și pentru protecție și stimulente pentru culturile minoritare din cadrul Uniunii Europene”, drept pentru care „invită Comisia să se asigure că Parlamentul este implicat în mod real, în calitate de colegiuitor, în inițiativa privind conținutul creativ online”^[2].

Un element important pentru adoptarea Directivei privind gestiunea colectivă a drepturilor l-au constituit și audierile publice desfășurate la Bruxelles în data de 23 aprilie 2010 vizând guvernarea gestiunii colective în UE^[3], în cadrul cărora au fost prezentate și discutate aspecte privind relațiile dintre organismele de gestiune colectivă și membri, între organismele de gestiune colectivă, precum și dintre organismele de gestiune colectivă și utilizatorii comerciali. Printre ideile exprimate, s-au numărat: diferențele atât sociale, cât și culturale dintre organismele de gestiune colectivă; titularii de drepturi trebuie să se adreseze organismului de gestiune colectivă care oferă cele mai bune condiții din punct de vedere al calității serviciilor și al prețului; necesitatea periodicității plăților către titularii de drepturi; faptul că online drepturile titularilor nu sunt exploatate și protejate la maxim; Comisia nu trebuie să intervină în acele domenii ale gestiunii colective care nu au fost problematice; îmbunătățirea activității de licențiere/autorizare și, prin aceasta, dinamizarea gestiunii colective care, prin flexibilitate, trebuie să asigure cele mai bune standarde de valorificare a drepturilor titularilor.

Având în vedere natura juridică a Recomandării, respectiv faptul că aceasta nu a avut un caracter obligatoriu, implementarea benevolă la nivelul statelor membre nu a fost satisfăcătoare, prin urmare, la data de 11 iulie 2012, Comisia Europeană a adoptat propunerea de directivă privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și conexe și licențierea multiteritorială a drepturilor pentru operele muzicale în ceea ce privește utilizarea online de pe piața internă^[4].

În comunicatul de presă asociat lansării proiectului, se arată, printre altele, că propunerea vizează „măsuri de modernizare a societăților de gestiune colectivă a drepturilor de autor și a instituit măsuri de stimulare pentru încurajarea transparenței și eficienței acestora”^[5] și că „la un nivel mai general, societățile de gestiune colectivă care activează în toate sectoarele ar trebui să respecte noi standarde

^[1] *Ibidem*.

^[2] *Ibidem*.

^[3] Eveniment la care am participat din partea Oficiului Român pentru Drepturile de Autor (ORDA), în calitate de Șef Serviciu Gestiune Colectivă și Relații Publice.

^[4] http://www.cdep.ro/afaceri_europene/CE/2012/COM_2012_372_RO_ACTE_f.doc, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012PC0372&from=EN>, Bruxelles, 11 iulie 2012, COM(2012) 372 Final, 2012/0180 (COD).

^[5] Comunicat de presă „Drepturi de autor: Comisia propune facilitarea acordării de licențe pentru muzică pe piața unică”, Bruxelles, 11 iulie 2012.

europene care prevăd o mai bună guvernare și o mai mare transparență în desfășurarea activităților lor”^[1]. Totodată, Comisarul pentru piața internă și servicii, Michel Barnier, a declarat în comunicatul de presă că: „*Avem nevoie (UE – n.a.) de o piață europeană digitală unică favorabilă creatorilor, consumatorilor și furnizorilor de servicii. Creșterea eficienței societăților de gestiune colectivă ar facilita introducerea de noi servicii transfrontaliere de către furnizorii de servicii – fapt care este în avantajul atât al consumatorilor europeni, cât și al diversității culturale*”. De asemenea, Comisarul a adăugat că: „*În linii mai generale, toate societățile de gestiune colectivă ar trebui să se asigure că creatorii sunt recompensați mai rapid pentru munca depusă și trebuie să își desfășoare activitatea în deplină transparență. Acest lucru este de o importanță capitală pentru susținerea investițiilor în creativitate și în inovare care, la rândul lor, vor accelera creșterea economică și vor spori competitivitatea*”.

În opinia Comisiei, propunerea de directivă era justificată, printre alte, prin faptul că „în UE există peste 250 de societăți de gestiune colectivă care gestionează venituri de circa 6 miliarde de euro anual”, iar „remunerațiile rezultate din utilizarea muzicii reprezintă aproximativ 80% din totalul veniturilor colectate de societățile de gestiune colectivă”^[2]. De asemenea, propunerea se plasa în contextul Agendei Digitale pentru Europa^[3], ale cărei obiective aveau în vedere, printre altele: simplificarea licențelor pan-europene pentru utilizarea online a operelor, conservarea operelor orfane și în afara circuitului comercial (out of print), simplificarea distribuției de conținut creativ și protejarea online a drepturilor de proprietate intelectuală, precum și în cel al Strategiei europene pentru 2020 vizând o creștere sustenabilă^[4]. Totodată, propunerea avea în vedere eliminarea unor deficiențe de la nivelul organismelor de gestiune colectivă referitoare la: transparență, organe de conducere, contabilitate și audit, modalități de soluționare a diferendelor pe cale amiabilă, reguli interne de guvernare etc.

În expunerea de motive a propunerii de directivă^[5], se arăta că aceasta „nu trebuie privită ca fiind separată, ci ca parte a unui set de măsuri care au fost sau care urmează să fie propuse de Comisie, după caz, pentru a facilita acordarea de licențe privind drepturile și, la un nivel mai general, accesul la conținut digital atractiv, în special în context transfrontalier”, Comisia analizând, de asemenea, „dacă sunt necesare alte măsuri pentru facilitarea acordării de licențe în general, fie de către titularii individuali de drepturi, fie de către cei cărora li s-au transferat aceste drepturi, fie de către societățile de gestiune colectivă”.

Propunerea de directivă structurată într-o simetrie perfectă, 44 de considerente și 44 de articole, a fost prezentată Parlamentului European în data de 12 iulie

^[1] *Ibidem*.

^[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_12_772, Comunicat de presă, 11 iulie 2012.

^[3] COM(2010)245: https://europa.eu/european-union/file/1525/download_ro?token=Yfra7Pmc.

^[4] COM(2010)2020: https://europa.eu/european-union/file/1525/download_ro?token=Yfra7Pmc.

^[5] COM(2012) 372 Final, 2012/0180 (COD), 4.

2012^[1], ulterior trecându-se la procedura legislativă ordinară^[2], astfel că la 9 iulie 2013 a avut loc prima lectură a propunerii de directivă, după ce Comisia de Afaceri Juridice și alte Comisii ale Parlamentului au analizat și avizat propunerea. În data de 26 noiembrie 2013, Comisia de Afaceri Juridice a aprobat textul de compromis al propunerii de directivă, fiind aduse numeroase amendamente propunerii inițiale pentru a se asigura că măsurile preconizate vor fi echilibrate și efective pentru toți factorii implicați^[3].

Toate acestea au dus la adoptarea, în data de 26 februarie 2014, a Directivei 2014/26/UE privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și a drepturilor conexe și acordarea de licențe multiteritoriale pentru drepturile asupra operelor muzicale pentru utilizare online pe piața internă^[4].

Secțiunea a 3-a. Interferența Directivei privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și a drepturilor conexe cu Directiva servicii și dreptul concurenței

§1. Directiva servicii

Înainte și după inițierea procesului legislativ de adoptare a Directivei privind gestiunea colectivă, s-a pus problema dacă organismele de gestiune colectivă intră sub incidența Directivei 2006/123/CE din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne^[5], al cărei obiectiv îl constituie crearea în UE a unui cadru juridic menit să asigure libertatea de stabilire și libera circulație a serviciilor între statele membre, în special a dispozițiilor art. 16 din această directivă care reglementează libertatea de a presta servicii și prevede că statele membre respectă dreptul prestatorilor de a furniza servicii într-un stat membru altul decât cel în care sunt stabiliți, iar statele membre în care este prestat serviciul asigură accesul liber la o activitate de servicii și libera exercitare a acesteia pe teritoriul lor.

În propunerea de directivă privind gestiunea colectivă, în expunerea de motive, se arată faptul că „societățile de gestiune colectivă intră sub incidența Directivei

^[1] Comisia Europeană este singura instituție din cadrul sistemului UE care are drept de inițiativă legislativă.

^[2] <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/powers-and-procedures/legislative-powers>.

În ceea ce privește adoptarea actelor legislative, se face distincție între procedura legislativă obișnuită (codecizia), care plasează Parlamentul pe picior de egalitate cu Consiliul, și procedurile legislative speciale, care se aplică doar în cazuri specifice în care Parlamentul are doar rol consultativ.

^[3] L. Guilbault, S. van Gompel, *op. cit.* (ed. a III-a, 2016), p. 238-239.

^[4] JOL L 167/10.

^[5] JO L 376, 27.12.2006, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0123>.